

Työryhmä: Hallituksen esitys yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta (lukuvuosimaksujen korottaminen)

Työryhmän 12. kokous

Aika: tiistaina 8.10. klo 10.00-12.00 (Teams)

Osallistujat

Mikko Eronen, OPH
Maija Innola, varapuheenjohtaja, OKM
Jonna Korhonen, puheenjohtaja, OKM
Samuli Maxenius, Arene
Kristiina Mäkelä, Aalto-yliopisto
Tapio Määttä, Itä-Suomen yliopisto
Sanna Nieminen, VM
Henna Närhi, sihteeri, vastuuvaimistelijä, OKM
Saku Pesonen, SYL
Ella Rautiola, Migri
Satu Salonen, TEM
Pekka Seppälä, UM
Nelli Tiainen, työryhmän sihteeri, OKM
Mari Tuukkanen, LUT (Marjo Arolan varajäsen)
Satu Uusiautti, Lapin yliopisto
Roosa Veijola, SAMOK

---

1. Kokouksen avaaminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen kello 10.00.

2. Asialistan hyväksyminen

Asialista hyväksyttiin.

3. Kokousmuistion hyväksyminen

Kokousmuistio hyväksyttiin.

4. Selvitys valmistunut: Valtakunnallinen apurahajärjestelmä ja valmistumisen jälkeiset kannustimet, esittelijä: Hannu Karhunen / Labore

Hannu Karhunen esitteli Laboren tekemän selvityksen valtakunnallisesta apurahajärjestelmästä ja valmistumisen jälkeisistä kannustimista sekä eri vaihtoehtoja näihin. Lähtökohtana on ollut realismi molemmissa osioissa. Valtakunnallisen apurahajärjestelmän ensisijaisena tavoitteena on lisätä Suomen houkuttelevuutta opiskelumaana lahjakkaiden opiskelijoiden keskuudessa lukuvuosimaksuista huolimatta sekä tukea globaalin etelän kehitystä tarjoamalla näistä maista tuleville henkilöille Suomessa opiskelun mahdollistavaa taloudellista tukea. Tuki kehittyvistä maista tuleville voi lisätä globaalin etelän aivovuotoa eli olla kontraproduktiivinen. Tällä hetkellä eri korkeakoulujen apurahat ovat hyvin erilaisia ja tieto niistä saatavilla pirstaleisesti. Tämä heikentää Suomen asemaa verrokkimaihin nähden. Selvityksessä esitetään kolme vaihtoehtoista mallia apurahajärjestelmälle ja ehdotetaan, että tieto apurahoista, myöntökriteereistä ja jonotilanteesta olisi yhdessä opiskelijavalinnan kanssa keskitetysti saatavilla, mikä lisäisi läpinäkyvyyttä opiskelijalle.

Valmistumisen jälkeisten kannustimien tavoitteena on tehtävänannon mukaan lisätä EU/ETA-alueen ulkopuolelta tulleiden lukuvuosimaksuja maksaneiden opiskelijoiden työllistymistä Suomen työmarkkinoille. Selvityksessä on tutkittu hallitusohjelman mukaista ”opintolainahyvityksen kaltaista hyvitystä”, mutta lähtökohtana on, ettei luotaisi lainajärjestelmää kansainvälisille opiskelijoille. Verotuksen kautta kannustaminen nähdään selvityksessä epärealistisena tapana vaikuttaa kv-opiskelijoiden Suomeen jäämiseen. Olennaiseksi selvityksessä nostetaan kv-opiskelijoiden työmarkkinoille pääsyn helpottaminen harjoittelu- tai työllistymistuella varsinaiseen työllistymisen haasteeseen puuttumiseksi. Kokeiluja tulisi käyttää vaikuttavimman mallin löytämiseksi. Lopulta on poliittinen valinta, mikä malli valittaisiin ja kuinka tämä rahoitettaisiin.

Käytiin keskustelu selvityksen tuloksista. Unifi ja Arene näkivät selvänä, että kun valtion rahoitusta ei todennäköisesti ole tulossa, apurahat kustannetaan opiskelijoiden lukuvuosimaksuilla.

Unifi huomauttaa, että kuvaus siitä, että tieto opiskelijavalinnasta menisi ulkomaalaiselle hakijalle postitse, ei vastaa nykytilaa, sähköisiä järjestelmiä käytetään jo. Opintopolun kehittäminen on toki kannatettavaa. Jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, hän saa Opintopolusta sähköpostin ohjeineen sekä henkilökohtaisen linkin opiskelupaikan hyväksymiseen. Apurahajärjestelmistä Unifin mukaan kannatettavia elementtejä on mallissa A, jossa on laaja autonomia ja tieto keskitetysti sekä mallissa B, mikä tarkoittaisi korkeakoulujen autonomian vähenemistä, mutta yhteistyön lisäämistä. Näitä voisi pohtia edelleen mm. OHA-forumin toimesta. On mietittävä, kuinka korkeakoulujen yhteistyön lisääminen mallissa B (yhteisesti sovitut alakohtaiset arviointi- ja valintakriteerit yksittäisten koulutusohjelmien sijaan) olisi käytännössä mahdollista. Alueelliset ja alojen väliset erot on huomioitava kehitystyössä. Keskusvetoista järjestelmää C, jossa päätökset apurahoista tehtäisiin valtakunnallisesti, Unifi ei kannata. Unifi näkee, että ongelmana on tällä hetkellä, että suomalaisillekaan ei ole tarpeeksi harjoittelupaikkoja eli kyse on harjoittelupaikkojen luomisesta. Kansainvälisiä ja suomalaisia opiskelijoita ei voida asettaa eriarvoiseen asemaan työllistämistuen suhteen; eikä työnantajan pitäisi palkata kykenevin. Lisäksi Unifi toi esiin näkemyksen, että lukuvuosimaksullisten opiskelijoiden tulisi pysyä rahoitusmallissa vuodesta 2029 eteenpäinkin. Unifin mukaan

lukuvuosimaksullisten poistaminen rahoitusmallista ei ole järkevää, kun Suomi tarvitsee kv-opiskelijoita töihin. Muuten tulevaisuuden visiona voi olla, että vain vetovoimaisia aloja ja ohjelmia voidaan ylläpitää.

VM:n mukaan kyseessä on hyvä ja käytännönläheinen selvitys, jossa on mietitty, mikä oikeasti toimii kv-opiskelijoiden työllistämiseksi. Lähivuosille ei todennäköisesti ole tulossa nopeasti merkittävää rahoitusta.

Arene näkee, että selvitys on hyvin yliopistolähtöinen, mm. ammattikorkeakoulujen yhteistyötä opiskelijavalintojen osalta ei ole huomioitu. Ammattikorkeakoulujen rehtoreiden mukaan monet mallit ovat ongelmallisia ja heikentävät korkeakoulujen autonomiaa. Lisäksi ne on katettava lukuvuosimaksuilla, koska rahoitusta ei ole tulossa. Osa on kriittisiä siitä, ettei merkittävässä osassa ole kielen oppimisen tukeminen, mikä vaikuttaa alueelliseen työllistymiseen. Arene suhtautuu kriittisesti harjoittelutukiin; työelämän pitäisi oppia ottamaan kv-harjoittelijoita omaehtoisesti ja riskinä on, että korkeakoulut joutuvat lopulta maksamaan tuen. Tiedon yhteen kerääminen on perusteltua ja viestinnän selkeys helpottaisi nykytilaa. Malli A eli apurahoja koskevan tiedon julkaisu kansallisella tasolla voisi läpinäkyvyydessään aiheuttaa lisääntyvää kilpailua apurahojen tasossa ja pakottaa korkeakoulut neuvottelemaan apurahojen tasosta. Markkinan toiminnan ja hakijan kannalta läpinäkyvyys olisi parempi. Arene pohti, onko täyskatteellisuus itsessään kannustin kehittyvien maiden opiskelijoille jäädä maahan. Kyse on myös siitä, onko työmarkkinat valmiita palkkaamaan kv-opiskelijoita. Apurahojen määrä tulee huomattavasti laskemaan nykyisestä 67 prosentista noin 10-20 prosenttiin. Opiskelijavalintojen kehittämiseen tulee jatkossa kovasti painetta kyvykkäimpien ja maksukykyisimpien opiskelijoiden valitsemiseksi, koska täyskatteellisuus muuttaa korkeakoulujen toimintalogiikkaa. Myöskään Suomeen jäämisen tukeminen ei ole jatkossa välttämättä niin relevanttia korkeakouluille.

Siitä, ovatko lukuvuosimaksulliset opiskelijat jatkossa rahoitusmallissa, päätetään myöhemmin. Alkava sopimuskausi 2025-2028 tulee olemaan ainakin osittain siirtymäaikaa siirryttäessä kustannukset kattaviin lukuvuosimaksuihin ja korkeakoulujen rahoituksen vähentyessä. Pj toi esiin, että korkeakoulujen visiotyö käynnistyy vuoden lopussa, minkä puitteissa voidaan käydä keskustelua tulevasta rahoitusmallistakin.

SAMOK pitää hyvänä opiskelijan näkökulman huomioimista, esimerkiksi tieto apurahasta läpinäkyvästi opiskelijavalinnan yhteydessä. Mahdollisen verovähennyksen voisi antaa kaikille kv-opiskelijoille (ei vain lukuvuosimaksuvelvollisille), koska kaikki tarvitsevat tukea työllistymiseen. Opiskelijoiden tulisi saada tekemästään harjoittelusta korvausta. Työllistymistuki vaikuttaa hyvältä tavalta madaltaa yritysten kynnystä kv-opiskelijoiden palkkaamiseen.

UM:n mukaan selvityksessä on etsitty hyvin reunaehtoja globaalin etelän kohdennettuihin apurahoihin. Selvitys kannattaisi esitellä Kokema-työryhmässä, jossa mukana mm. UM ja OKM. Pj kannattaa yhteisessä työryhmässä keskustelua.

Labore huomautti, että kansantalouden kannalta korkeakoulujen osaoptimointi apurahojen näkyvyyden suhteen ei ole järkevää. Labore tiivisti, että tutkimuksiin nojaten voi arvioida verovähennyksen nostavan maahan jäämistä muutamalla prosentilla. Kehittyvien maiden tukemisessa huolena on aivovuoto. Väliaikaista työllistymistukea perustelisi se, että kv-opiskelijat ovat lähtökohtaisesti huonommassa asemassa palkkauksen kustannusten ollessa työnantajalle suuremmat.

Pj kiitti hyvästä selvityksestä, joka antaa paljon puntaroitavia näkökulmia. Keskustelua on käytävä eri ryhmissä, kuten OHA-forumissa. Kokeilut voisivat olla tukena toimivan instrumentin valintaan. Pj tiivisti, että korkeakoulut eivät lähtökohtaisesti kannata apurahoissa vaihtoehtomallia C. On pohdittava prosessin läpinäkyvyyttä suhteessa osaoptimointiin. On huomioitava, että myös muut maat ja korkeakoulut nostavat maksujaan ja mikä on meidän erottautumisen strategia isossa kuvassa, esim. Australian vetovoimaan nähden. Paljon on myös tullut yhteydenottoja opiskelijavalintojen kehittämiseen liittyen. Puheenjohtaja linjasi, että opiskelijavalintakysymykset eivät ole osa tämän työryhmän työskentelyä, vaikka niitä voidaan sivuta osana keskustelua ja työryhmän loppuraporttia.

5. Ajankohtaiset asiat

Säädösvalmistelija kertoi olleensa sivistysvaliokunnan kuultavana ja kertoi pienistä täsmennyksistä hallituksen esitykseen. Erasmus Mundus -ohjelman sääntöjen mukaan osallistujilta ei saa periä hakemus- tai lukuvuosimaksuja, mikä tulee poikkeukseksi lainsäädäntöön. Samoin EU:n sinisen kortin haltijat ovat maksuista vapautettuja. Eduskunnalle on ehdotettu, että hakemusmaksujen sovellettaisiin elokuussa 2025 alkavissa koulutuksissa, hauissa, jotka ovat alkaneet tammikuun 2025 jälkeen. Myös tiedonsaantioikeutta on viety eteenpäin ja voimaantulo on todennäköisesti marraskuun tai joulukuun alusta. Valmisteluryhmästä kerrottiin, että Migrillä on valmius tiedonsaantioikeuden toteuttamiseen heti, kun laki on hyväksytty. Alkuun kyselyt toteutetaan manuaalisesti turvasähköpostin kautta. Migrillä on tieto korkeakoulujen henkilöistä, joilla on oikeus pyytää tarvittavia lupatietoja. Perustuen keskusteluihin korkeakoulujen, CSC:n ja Migrin välillä, Migri on valmistellut ja toimittanut korkeakouluille Excel-tietopyyntöpohjan sekä ohjeen tietopyynnön tekemiseen ja tiedonsaantioikeuksien hallinnointiin.

Pj kertoi, että kesällä on tehty kysely korkeakoulujen talousjohdolle lukuvuosimaksujen täyskätteellisuuden määrittelystä ja sen pohjalta laaditaan OKM:ssä suuntaviivat. Yhteiselle keskustelutilaisuudelle ei koettu olevan suurta tarvetta ainakaan tässä vaiheessa. Lisäksi OKM:n talousasiantuntija on keskustellut asiasta korkeakoulujen taloushenkilöiden kanssa ja kuullut heidän näkemyksiään.

Valmisteluryhmä kertoi loppuraportin valmistelusta. Työryhmän toimeksianto on vuoden loppuun asti ja sen aikana kirjoitetaan loppuraportti, joka olisi tarkoitus julkaista VN:n julkaisusarjassa. Sisältörunko esiteltiin; loppuraportti tulisi sisältämään työryhmän toimeksiannon ja lyhyen kuvauksen hallituksen esityksen valmistelun prosessista, toimet lakimuutosten toimeenpanon seurannasta sekä työryhmän näkemykset Laboren selvityksessä esitellyistä apurahajärjestelmän ja kannustimien vaihtoehdoista ja niiden toteuttamisen edellytyksistä. Unifi ehdotti, että seuraavaksi voisi pyytää korkeakoulujen asiantuntijaverkostoilta näkemykset selvityksen, erityisesti apurahavaihtoehtojen A ja B, sisältämiin toimenpiteisiin. Sisältörunkoon ei tullut muita kommentteja. Pj:n pyynnöstä korkeakoulujen vararehorit pyytävät kommentit verkostoilta ja tarvittaessa edustajat voivat tulla seuraavaan kokoukseen keskustelemaan. Selvitystä voi hyödyntää sisäisissä keskusteluissa, mutta ei laajempaan jakeluun tässä vaiheessa, koska raportti tullaan julkaisemaan.

Pj kertoi vielä, että korkeakoulujen sopimusneuvottelut kaudesta 2025-2028 ovat päättyneet, ja osana niitä oli paljon keskustelua liittyen kv-opiskelijoihin ja korkeakoulujen kansainvälisyyteen. Monilla korkeakouluilla on edelleen kunnianhimoiset tavoitteet. Tämä linkittyy myös Lahden korkeakoulujen ja tiedelaitosten johdon

seminaarissa marraskuussa lanseerattavaan visiotyöhön. Kokonaisuuteen liittyy myös riskit ja lieveilmiöt ja 25.10. OKM:n järjestämä [Keskustelutilaisuus kansainvälisten opiskelijoiden maahantulon ja maassa oleskelun tilannekuvasta](#). Tiedoksi myös Vipusen blogi työllistymisestä: [Ulkomaalaisten opiskelijoiden työllistyminen – Tilastoneuvos \(vipunen.fi\)](#). Pj korosti lopuksi, että loppusyksynä tarvitaan kovasti työryhmän panosta.

6. Muut asiat

Ei muita asioita.

8. Seuraavat kokoukset

5.11. klo 13-15 ja 5.12. klo 13-15 (Opetus- ja kulttuuriministeriö / neuvotteluhuone Potentia ja Teams).

9. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.40.